

Castel, Robert.

1981. La gestión des risques: de l'anti-psychiatrie a l'après psychanalyse.

Paris, Éditions du Minuit. (228 pp.)

Robert Castel és un sociòleg francès que està dedicant la seva tasca professional a l'anàlisi històrica de la Psiquiatria des d'una perspectiva bastant pròxima als plantejaments de la història social però també força a prop de la història de les mentalitats. En aquest llibre proposa, no sense audàcia, una anàlisi de les transformacions de l'assistència psiquiàtrica a França, arran de la crisi econòmica que vivim, des de fa deu anys, els països occidentals.

El criteri de Castel és que a banda dels debats tradicionals entre els partidaris de la psicoanàlisi i els de la psiquiatria social, els canvis tecnològics anaven fent la viu-viu per dessota, fins a aparèixer com a factors fonamentals en les noves directrius dels planificadors psiquiàtrics. Aquests canvis són, principalment, el retorn del pensament biològic-medicalista, la introducció de nous psicofàrmacs, i la presència cada cop més decisiva, de les tècniques de modificació de la conducta.

Sobre aquesta base, Castel assenyala la possibilitat d'estar assistint a la fi del període que s'havia iniciat amb Pinel a principis del segle XIX, que havia donat lloc a la Psiquiatria, i que suposava l'existència d'un pacte tàcit entre un model d'administració determinat i un model d'atenció i assistència als malalts mentals, model que hauria entrat en crisi actualment. Al mateix temps es pregunta sobre l'existència d'un nou tipus d'ordre, centrat en la tec-

nocràcia, i la presència d'un tipus d'actuació basat en la prevenció i el control dels aspectes més fràgils de la vida social.

El plantejament de Castel és força suggerent en tant que apunta un fet del que comencem a tenir constància empírica a casa nostra des que els anys de la Transició han escombrat l'esperit -diguem-ne revolucionari- dels anys del franquisme a casa nostra. Allò que hom pot plantejar-se, en qualsevol cas, és si la tendència que assenyala l'autor és ineluctable o no és més que un «incident de parcours» derivat dels ajustos del sistema econòmic i de les directrius polítiques actuals: neo-liberalisme, retall dels fons estinats a serveis socials, etc... Caldria veure, i per això penso que Castel és conscient ell mateix de les limitacions del seu plantejament, si aquesta tendència és un fenomen conjuntural, com n'hi ha d'altres a la història de la Psiquiatria, o bé és un camí real que pot transformar radicalment els planteigs de l'actual sistema sanitari en la seva vessant psiquiàtrica. D'alguna manera podria dir-se que aquests plantejaments topen amb una realitat dura: ni les tècniques de psiquiatria social ni trenta anys de psicofàrmacs «eficaços» han reduït substancialment la categoria de malalts anomenats «crònics», bé que n'han millorat, evidentment, les condicions de supervivència. És massa aviat, penso, per a proposar una anàlisi prospectiva d'aquests canvis, encara que estic d'acord amb el conjunt de les propostes i de les interpretacions que en fa l'autor. Penso que «**La gestion des risques**» és un text que cal llegir i meditar, però que per a entendre'l del tot, potser insinuaria que els lectors fessin cap a l'anterior obra de Castel, com una lectura prèvia i indispensable per a treure'n tot el suc.

Josep Maria Comelles.
Departament d'Antropologia de Tarragona.
Institut Català d'Antropologia.